

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

ŞANLIURFA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ

(Rapor No: 2020 / 12)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 31.03.2020 tarih ve 2020/73 sayılı kararında oy birliği ile kabul edilmiştir.)

MART 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	ii
A. GİRİŞ.....	1
B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER.....	2
B.1. Asayiş Şube Müdürlüğü.....	3
B.2. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü.....	6
B.3. Şehitlik Emin Çavuş Polis Merkezi Amirliği.....	10
B.4. Eyyubiye 50.Yıl Polis Merkezi Amirliği.....	11
B.5. Çocuk Şube Müdürlüğü.....	13
C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	15

KISALTMALAR

AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AIÖK	:Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İEM	: İl Emniyet Müdürlüğü
m	: Metre
NVR	: Network Video Recorder (Ağ Video Kayıt Cihazı)
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
POLNET	: Polis Bilgi Sistemi
TEM	: Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nun 99'uncu maddesinde ise *“gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlüne işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *“şüpheli*

¹ Uluslararası Af Örgütü, **Combating Torture: A Manual for Action**, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Şanlıurfa İl Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı Asayiş Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Şehitlik Karakolu (Merkez Haliliye), Eyyubiye Karakolu, Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethanelerine Kurum tarafından habersiz ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret heyetinde, ... yer almıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaret takvimine ilişkin 2019-11 numaralı kararı ve 06.12.2019 tarihli TİHEK Başkanlık oluru üzerine 12.12.2019 tarihinde Müdürlük nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

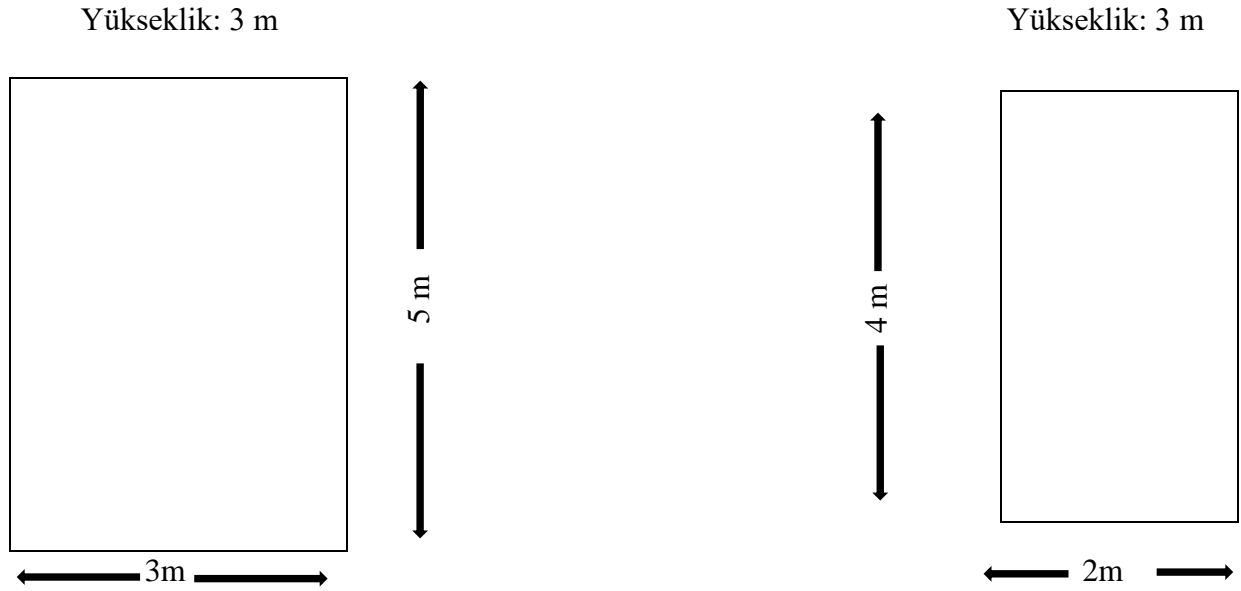
9. İl Emniyet Müdürlüğü (İEM)’ne ait Ek Hizmet Binasında faaliyet gösteren Asayiş Şube Müdürlüğü, Çevik Kuvvet Yerleşkesinde bulunan Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü (TEM), ŞUTİM Ek Hizmet Binasında bulunan Çocuk Şube Müdürlüğü ile Şehitlik Emin Çavuş Polis Merkezi Amirliği ve Eyyubiye 50.Yıl Polis Merkezi Amirliği’ne ait nezarethaneler ziyaret edilmiştir. İEM Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesi Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile ortak kullanılmaktadır. Ziyaret edilen nezarethanelerin tamamı ait oldukları Şube Müdürlükleri ile Polis Merkezi Amirliklerinin bünyesinde bulunmaktadır. Asayiş Şube Müdürlüğü görevlileri Nezarethanelerinde fazla sayıda tutulan olması durumunda kişilerin tutulacağı ya da uygun hale getirilebilecek başka bir yer bulunmadığı için böyle durumlarda diğer birimlerin Nezarethanelerinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir.
10. TEM görevlileri normal şartlarda üç kişilik olan nezarethane bölümlerinin kapasitelerinin yetersiz kalması durumunda diğer birimlerin nezarethanelerinden faydalandıklarını, bunun da mümkün olmaması durumunda bölümlerin beşer kişi olarak kullanıldığını ifade etmişlerdir. Şehitlik Emin Çavuş Polis Merkezi Amirliği ve Eyyubiye 50. Yıl Polis Merkezi Amirliği görevlileri de fazla tutulan olması durumunda diğer birimlerin nezarethanelerinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Eyyubiye 50. Yıl Polis Merkezi Amirliği

görevlileri bayan şahıs geldiği zaman doğrudan Asayiş Şube Müdürlüğü'ne gönderdiklerini ifade etmişlerdir.

11. İEM bünyesindeki nezarethaneleri ziyaret esnasında Asayiş Şube Müdürlüğü'nde tutulan bir ve TEM nezarethanelerinde bulunan sekiz özgürlüğünden mahrum bırakılan şahıs ile görüşülmüştür.

B.1. Asayiş Şube Müdürlüğü

12. İEM Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesi Ek Hizmet Binasının ikinci katında bulunmaktadır. 8 bölümlü nezarethanelerden 2 tanesinin eni 5; boyu 3 metre ve yüksekliği 3 metredir. Geriye kalan 6 tanesinin ise eni 2; boyu 4 metre ve yüksekliği ise 3 metredir.

13. Bölümler birbirinden demir düzeneklerle ayrılmıştır. Demir parmaklıklar yeterli kalınlıktadır. Tek kişilik koğuş genelde bayanlar için kullanılmaktadır. Bölümlerde, her yatakta bir battaniye olduğu görülmüştür. Nezarethanelerin binanın ikinci katında bulunmasından dolayı bölümler aydınlık ve ferah bir durumdadır.
14. Nezarethanede gözaltında bulunan şahısları bilgilendirici Sanık Hakları Formu dışında İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler (Paris Prensipleri) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) dosyalanmış olup dosyaların şahısların görebileceği yerlere konulduğu gözlemlenmiştir.
15. Kayıt işlemleri ilk girişte bulunan soldaki odada yapılmakta olup şüpheli şahıs geldiğinde üst aramasında üzerinden çıkan eşyaların teslim alındığı, muayene bilgilerinin ve yakınlarına ait bilgilerin deftere kaydedildiği ve bu kayıtların ayrıca Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP)'ne düzenli olarak girildiği ifade edilmiştir. Kayıt defteri heyetimizce bizzat incelenmiş olup defterin nizami olarak tutulduğu görülmüştür. Ayrıca bu odada emanet eşya dolabının olduğu, anahtarlı ve kilitli olduğu görülmüştür.

16. Yabancı uyruklu şahıslara talepleri doğrultusunda tercüman tahsis edilmekte olduğu ifade edilmiştir. Nezarethanede yabancı şahısların anlayacağı dilde haklarını gösteren (Arapça, Farsça, Balkan dilleri, Fransızca, Romanca, Ukraynaca) formlar bulunmaktadır.
17. Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesinde merkezi ısıtma sistemi bulunmaktadır. Havalandırma, ısıtma/soğutma ve aydınlatma tutulanların istek ve ihtiyacına göre ayarlanabilmektedir. Nezarethanelerin her bölümünde gözaltındaki şahısların ulaşamayacağı şekilde yüksek pencere bulunmakta ayrıca koridor kısmında demir parmaklıklı pencere mevcuttur. Aynı zamanda nezarethanelerin her bölümünü soğutacak derecede dört adet klima bulunmaktadır.
18. Birimde görevli daimi işçi tarafından Nezarethanenin ve koğuşların genel temizliğinin yapıldığı, gözaltına alınan kişilere verilen battaniyelerin sık sık yıkandığı görevliler tarafından ifade edilmiştir.
19. Nezarethanede tıbbi personel bulunmamaktadır. Görevlilerin ifadesine göre gözaltında bulunan şahıslar rahatsızlandıklarında 112 aranmak suretiyle ambulans çağrılmakta, ilk müdahaleleri ambulans görevlileri tarafından yapılmakta, gözaltındaki şahsın hastaneye gitmesi gerektiği tespit edildiğinde Nezarethane Büro Amirliği personeline şahsa refakat edilerek hastaneye sevki sağlanıp tedavileri yaptırılmaktadır.
20. Gözaltındaki şahıslardan sürekli ilaç kullananların reçetelerini veya raporlarını ibraz etmeleri durumunda eğer ilaçları yok ise sağlık kuruluşlarından temin edilerek nezarethane personelinin gözetimi altında şahıslara ilaçları zamanında verilmektedir.
21. Gözaltındaki şahıslardan bulaşıcı hastalığı olanların ayrı nezarethane bölümlerinde tutulduğu ve diğer gözaltındaki şahıslarla hiçbir şekilde temas ettirilmediği ayrıca nezarethanenin Belediye görevlileri tarafından belirli periyotlarla ilaçlandığı görevliler tarafından ifade edilmiştir.
22. Gözaltında kalan şahısların yemek ihtiyaçlarının anlaşmalı yemek şirketi tarafından şahıs sayısına göre karşılanmakta olduğu görevli personel tarafından yemek şirketine günlük olarak gözaltında tutulanların yemek ihtiyaçları bildirildiği, içme suyu ihtiyacının ise yine anlaşmalı yemek şirketi tarafından her gün ihtiyaca göre hazır su şeklinde getirildiği ifade edilmiştir.
23. Gözaltındaki şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.

Fotoğraf.1: Teşhis Odası

Fotoğraf.2: Dört Kişilik Koğuş Odası

24. Gözaltında tutulan engelli bireylerin ihtiyaçlarının görevli personelin yardımları doğrultusunda karşılandığı ifade edilmiştir. Teşhis odasında iki bölmede toplamda beş adet olmak üzere engelliler için koltuklar bulunmaktadır.
25. Nezarethane personelinin İnsan Hakları ile ilgili eğitimlerini Polis Okullarında almış olduğu ayrıca Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen insan hakları ile ilgili eğitimlere katıldıkları, Asayiş Daire Başkanlığı tarafından bildirilen yönetmelik değişikliklerinin Birim Amiri tarafından yapılan toplantılarda personele anlatıldığı ifade edilmiştir.
26. Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesi Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ile ortak kullanılmakta olup nezarethanede gündüz mesai saatlerinde Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünden üç personel, Asayiş Şube Müdürlüğünden biri bayan sekiz personel olmak üzere toplamda on bir personel görev yapmaktadır. Gece vardiyasında ise Asayiş Şube Müdürlüğünden iki personel, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünden bir personel olmak üzere 3 kişi görev yapmaktadır. Bayan üst aramasına ihtiyaç duyulması durumunda bayan personel evinden çağırılmaktadır.
27. Nezarethanede 15 adet kamera bulunmaktadır. Kameraları izlemek üzere sürekli bir personel görevlendirilmiş ve kameraları izlemek için ayrı bir oda tahsis edilmiştir. Güvenlik kameraları 30 gün süre ile kayıt yapmakta olup, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratör devreye girmektedir. Personelin görüntüleri izleyebileceği Nöbetçi ve Müracaat Memurluğu bulunmaktadır.

Fotoğraf.3 ve Fotoğraf.4: Koğuşların Bulunduğu Koridorlar

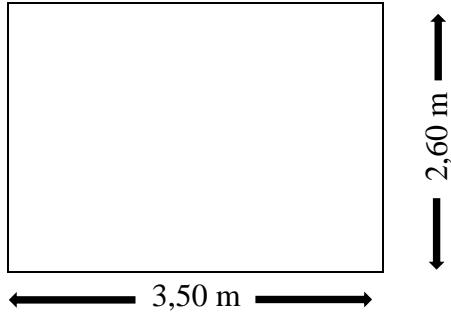

28. Nezarethane Büro Amirliğinde aynı zamanda büro memuru tarafından kullanılan bir İfade Alma Odası bulunmaktadır. İfade Alma Odasında görüntü ve ses kaydı yapan bir adet kamera bulunmaktadır. Ayrıca ifade almak için Polis Bilgi Sistemi (POLNET)'e bağlı bir adet bilgisayar bulunmaktadır. Odada klima bulunmamaktadır.
29. Nezarethanede bir adet Avukat Görüşme Odası bulunmaktadır. Ses yalıtımı iyi durumda olup kamera bulunmamaktadır. Odada klimanın olmadığı da gözlemlenmiştir.
30. Teşhis Odası yaklaşık 15m2 civarında bir oda olup bir adet cam bulunmaktadır. Odanın üst katta bulunması sebebiyle havadar ve aydınlık olduğu görülmüştür.
31. Nezarethanede banyo ve tuvalet bir arada olup, banyo içinde bir adet tuvalet ve ayrıca banyo dışında da bir adet olmak üzere iki adet tuvalet bulunmaktadır.
32. Gözaltında olan bir kişi ile görüşülmüş olup şahıs ilk muayenesinin yapıldığını, kaydının yapılırken haklarının anlatıldığını, görevli memurların kendisine iyi davrandığını ve ihtiyaçlarını sıkıntısız giderdiğini beyan etmiştir.

B.2. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

33. İEM Çevik Kuvvet Yerleşkesinde bulunan TEM Nezarethanesinde sekiz adet nezarethane odası bulunmaktadır. Her biri ortalama olarak 9 metrekare genişliğe, (3,50 metre uzunluk, 2,60 metre en) ve 3,80 metre tavan yüksekliğine sahiptir ve nezarethane odaları 3 kişilik kapasiteye sahiptir. Ancak çok sayıda gözaltı olduğunda, Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde de şahısların tutulabilme imkânı yoksa şahısların battaniyeleri verilerek her odada en fazla beş kişinin tutulduğu ifade edilmiştir.

Yükseklik: 3,80

34. On bir dilde düzenlenmiş Sanık Hakları Formu dışında otuz maddeden oluşan (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, etkin pişmanlıktan yararlanmak isteyen terör suçlularıyla ilgili hükümler içeren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 221. maddesi) ve Türkçe diliyle hazırlanmış bir bilgilendirme formu bütün şüphelilerin görebileceği kısımlarda asılı vaziyette bulunmaktadır. Gözaltına alınanlara haklarını anlatan bilgilendirmenin yapıldığı ve tutanak verildiği ifade edilmiştir.
35. Kayıt defteri incelemesinde kayıtların sürekli ve düzenli tutulduğu tespit edilmiştir. Emanet dolaplarının bulunduğu, ilaçların konulduğu ayrı bir bölmenin olduğu görülmüştür.
36. Yabancı uyruklu şahıslara tercüman tahsis edildiği; Kürtçe bilen personelin mevcut olduğu, Arapça tercümana ihtiyaç olduğu zaman personel talep edildiği ifade edilmiştir.
37. Nezarethane bölümünün tamamında 28 adet kamera bulunmaktadır. 30 gün süre ile Network Video Recorder (NVR) yani Ağ Video Kayıt Cihazına kayıt yapılmaktadır. Kayıtlar 30 gün süre ile saklanmakta ve 31. gün ise sistemsel olarak üzerine kayıt yapılmaktadır. Kameralar, Nezarethane girişinde bulunan odadan 7/24 olarak izlenmektedir. Kameraların görüş alanı dışında herhangi bir kör nokta bulunmamaktadır.
38. Nezarethanenin havalandırması yeterlidir. Her nezarethane odasında şüphelilerin ulaşamayacağı kısımlarda yüksek pencereler bulunmaktadır. Nezarethane odalarında battaniye ve seccade mevcuttur. Nezarethane odalarının bulunduğu koridorda iki adet klima ünitesi mevcuttur. Aydınlatma yeterlidir.
39. Nezarethanenin temizliğinin günlük olarak temizlik görevlilerince yapıldığı, gözaltına alınan kişilere verilen battaniyelerin iki ayda bir yıkandığı ifade edilmiştir.
40. TEM Şube Müdürlüğü'nde tıbbi personel bulunmamaktadır. Gözaltında bulunan şahısların rahatsızlandıkları görüldüğünde veya şahıslar rahatsızlandıklarını ifade ettiklerinde 112 aranarak ambulans çağrıldığı, yerinde müdahale yeterli ve mümkünse şahıslara nezarethanede ambulans görevlilerince müdahale edildiği, eğer yerinde müdahale mümkün

değilse görevli personel eşliğinde şahısların hastaneye götürülerek tedavilerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir.

41. Sürekli olarak ilaç kullanması gereken şahısların ilaçlarının, kendisi ya da avukatı tarafından veya bizzat birim personeli tarafından şahsın reçetesine istinaden sağlık biriminden temin edildiği ve gereği üzere şahısların kullanması gereken saatlerde ve kullanması gerektiği kadar kendilerine verildiği ifade edilmiştir.
42. Gözaltındaki şahıslardan bulaşıcı hastalığı olanların diğer şüphelilerle kesinlikle karşılaştırılmadığı ve nezarethane odasında tek başına tutulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Nezarethanelerin, gözaltında bulunan şahısların az sayıda olduğu ya da Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanesinde tutulabilmelerinin mümkün olduğu zamanlarda rutin olarak Belediye görevlileri tarafından ayda bir kez olmak üzere ilaçlamasının yapıldığı ifade edilmiştir.
43. Gözaltında kalan şahısların yemek ihtiyaçlarının anlaşmalı yemek şirketi tarafından şahıs sayısına göre karşılanmakta olduğu, günlük olarak görevli personel tarafından yemek şirketine gözaltında tutulanların yemek ihtiyaçlarının (şahısların diyet, vegan/vejeteryan beslenme gereksinimleri dâhil) bildirildiği, içme suyu ihtiyacının ise yine anlaşmalı yemek şirketi tarafından her gün ihtiyaca göre hazır su şeklinde getirildiği ifade edilmiştir.
44. Gözaltındaki şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir. Şahısların dışardan karşılanması gereken acil ihtiyaçları olduğunda avukatları aracılığıyla veya gerektiği durumlarda görevli personel tarafından bahse konu ihtiyaçların temin edildiği ifade edilmiştir.
45. Gözaltında bulunan engelli bireyler için engelli rampası, tekerlekli sandalye gibi ürünler bulunmamaktadır. Engelli bir şahıs gözaltına alındığında ihtiyaçlarının görevli personel tarafından karşılandığı ifade edilmiştir. Ayrıca engelli şahıslar için tuvalet bulunmamaktadır.
46. Dört numaralı koğuştta gözaltında bulunan üç şahısla görüşüldü. Kendilerine haklarının okunduğu, her gün doktor kontrolünden geçtikleri, ibadetlerini yapabildikleri, yemek, su ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılandığı, yastık ve battaniyelerinin mevcut olduğu, temizliği yeterli gördükleri, aydınlatma, havalandırma ve ısıtmanın yeterli olduğu ifade edildi. Buna karşın üç kişilik koğuştta beş kişi kaldıklarını beyan etmeleri üzerine görevlilerle yapılan görüşmede diğer bütün koğuşların dolu olduğu, mecburiyetten dolayı orada tutuldukları ifade edilmiştir. Kamera bulunmaktadır.
47. Beş ve altı numaralı koğuşlarda gözaltında tutulan şahıslarla görüşüldü. Kendilerine haklarının okunduğu, her gün doktor kontrolünden geçtikleri, ibadetlerini yapabildikleri,

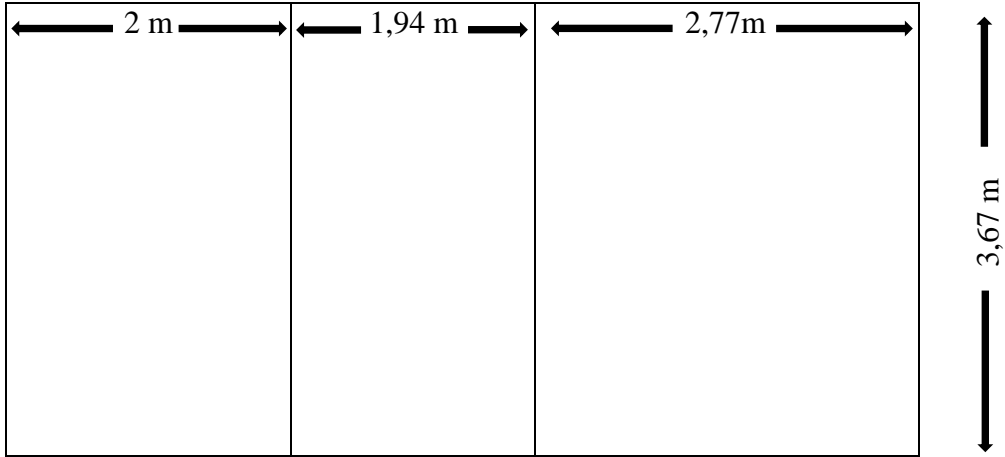
yemek, su ve tuvalet ihtiyaçlarının karşılandığı, yastık ve battaniyelerinin mevcut olduğu, temizliği yeterli gördükleri, aydınlatma, havalandırma ve ısıtmanın yeterli olduğu, yakınlarına haber verildiği ve avukat aracılığı ile yakınlarıyla görüştükleri ifade edildi. Kamera bulunmaktadır.

48. Nezarethanede gözaltında bulunan bayan şüpheli şahıslarla görüşme yapılmış olup yapılan görüşmede şahısların ihtiyaçlarının memurlarca bekletilmeksizin karşılandığı, ibadetlerini yapmada sıkıntı yaşamadıkları, fiziksel ve sözlü kötü bir muamele ile karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir.
49. Nezarethane katında bir adet İfade Alma Odası bulunmakta ve kayıt sistemine bağlı kamera ile birlikte ifade alma işlemlerinde kullanılacak bilgisayar ve masa sandalye gibi araç gereç bulunmaktadır. İfade Alma Odasının bağımsız olmadığı aynı zamanda diğer büro faaliyetleri için de kullanıldığı görülmüştür.
50. Nezarethane katında bir adet Avukat Görüşme Odası bulunmaktadır. Avukat Görüşme Odasında kamera bulunmamakta ve odada ses yalıtımı mevcuttur.
51. Nezarethanede görevli personelin her ay Büro Amirliği tarafından yapılan toplantılarda gerekli hususlarla ilgili bilgilendirmelerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
52. Nezarethanede bir adet teşhis odası bulunmaktadır. Teşhis odasında sandalye olmadığı görülmüştür.
53. Nezarethanede 12/24 çalışma sistemine göre her grupta üç erkek, bir bayan personel bulunmaktadır.

B.3. Şehitlik Emin Çavuş Polis Merkezi Amirliği:

54. Şehitlik Emin Çavuş Polis Merkezi Amirliğinde bir adet üç bölmeli nezarethane bulunmakta olup 3,77 metre yüksekliğinde ve 3,67 metre uzunluğunda olan nezarethanenin birinci bölümünün eni 2 m; ikinci bölümünün eni 1,94 metre, üçüncü bölümünün eni ise 2,77 metredir. Parmaklıklar yeterli kalınlıktadır.

Yükseklik: 3,77 m

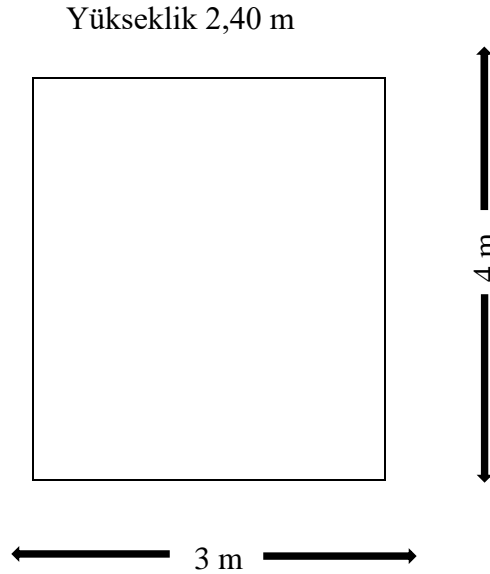

55. Nezarethane on beş kişi kapasiteli olup üç adet koğuş bulunmaktadır. Koğuşlarda oturma yerleri mevcuttur. Battaniye bulunmakta olup, bir adet tuvalet ve banyo ortak kullanımdadır. Nezarethane temizliğinin günlük olarak yapıldığı ifade edilmiştir.
56. Kayıt defterinin düzenli olarak tutulduğu görülmüştür. Gözaltına alınan şahıslara form doldurulduğu ifade edilmiştir.
57. Gözaltına alınan yabancı uyruklu şahıslara Cumhuriyet Başsavcılığınca isimleri belirlenen tercüman tahsis edildiği beyan edilmiştir.
58. Polis Merkezinde 21 adet kamera olup personelin görüntüleri izleyebileceği özel bir alanın bulunduğu görülmüştür. Güvenlik kameralarının 7/24 takip edildiği, kayıtların 30 gün süre ile saklandığı, kamera kayıtlarında teknik nedenlerle aksaklık yaşanması ihtimali karşısında (elektrik kesintisi vb.) jeneratör sisteminin devreye girdiği ifade edilmiştir.
59. Nezarethanede merkezi ısıtma sistemi mevcut olup, aynı zamanda koğuşlarda birer adet klima bulunmaktadır.
60. İhtiyaç durumunda, gözaltına alınan şahısların tedavisinin en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek yapıldığı, sürekli olarak ilaç kullanan şahısların belgelendirmeleri ve beyan etmeleri durumunda ilaçlarının zamanında verildiği ifade edilmiştir. Gözaltına alınanlardan bulaşıcı hastalığı olan şahısların olması durumunda gerekli ilaçlama ve temizlik işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.
61. Gözaltına alınan şahısların yemek ve su ihtiyaçları karşılanmakta olup markete erişim olanağı da bulunmaktadır.
62. Gözaltındaki şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.

63. Polis Merkezinde yeteri kadar kadın ve erkek personel bulundurulmakta olup personelin düzenlenen eğitimlere katılımının sağlandığı ifade edilmiştir.
64. İfade Alma Odası bulunmakta olup görüntü ve ses kaydı alma özelliği olan kameralar bulunmaktadır. İfade Alma Odası ile Teşhis Odası ortak kullanılıyor.
65. Avukat Görüşme Odası olarak özel bir yer ayrılmamış olmakla birlikte büro olarak kullanılan bir oda Avukat Görüşme Odası olarak kullanılmaktadır. Ses yalıtımının uygun olduğu ve kamera bulunmadığı görülmüştür.
66. Nezarethane kısmında engelli tuvaleti bulunmamakta olup Polis Merkezine ait engelli tuvaletinin kullanılmakta olduğu, bu engelli tuvaletinin de arızalı olduğu görülmüştür.

B.4. Eyyubiye 50.Yıl Polis Merkezi Amirliği:

67. Eyyubiye 50. Yıl Polis Merkezi Amirliğinde bir adet tek bölmeli nezarethane bulunmaktadır. Nezarethanenin yüksekliği 2,40 metre; eni 3 metre ve boyu 4 metre uzunluğundadır. Beş kişi kapasiteli olan nezarethanenin parmaklıkları güvenli değildir.

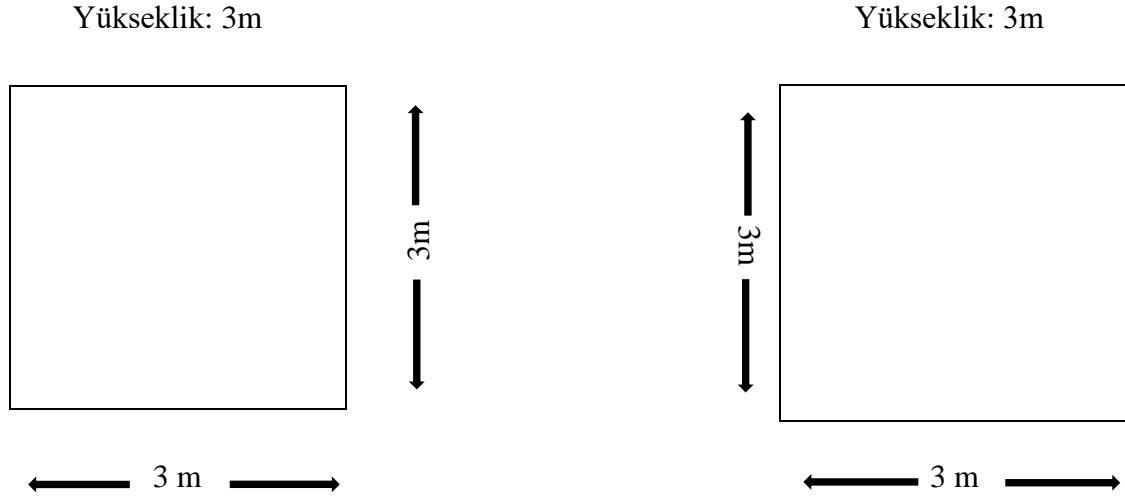

68. Kayıt odası ve kayıt defteri mevcut olup defterin düzenli olarak tutulduğu görülmüştür. Emanet dolabı olarak polis Merkezinin içinde var olan bir dolaptan yararlanıldığı görülmüş olup müstakil bir emanet dolabı bulunmamaktadır.
69. Gözaltına alınan şahıslara form doldurulduğu ifade edilmiştir. Matbu formlar mevcut olup Arapça formlar da bulunmaktadır.

70. Gözaltına alınan yabancı uyruklu şahıslara Cumhuriyet Başsavcılığınca isimleri belirlenen tercüman tahsis edilmekte olduğu ifade edilmiştir.
71. Havalandırma ve aydınlatma sistemi bulunmakta olup temizliğinin günlük olarak yapıldığı gözaltına alınan kişilere verilen battaniye, yastık gibi ürünlerin ve tutulanların oturmaları için tasarlanan yerlerin temizliğinin yapıldığı ifade edilmiştir.
72. İhtiyaç durumunda, gözaltına alınan şahısların tedavisinin en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek yapıldığı, sürekli olarak ilaç kullanan şahısların belgelendirmeleri ve beyan etmeleri durumunda ilaçlarının zamanında verildiği ifade edilmiştir.
73. Gözaltındaki şahıslardan bulaşıcı hastalığı olanların nezarethane odasında tek başına tutulduğu ve bu gibi durumlara karşı önlem mahiyetinde nezarethanenin Belediye görevlileri tarafından ayda bir kez olmak üzere ilaçlamasının yapıldığı ifade edilmiştir.
74. Gözaltına alınan şahısların yemek ve su ihtiyaçlarının karşılanmakta olduğu ve markete erişim olanağının bulunduğu ifade edilmiştir.
75. Gözaltındaki şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
76. Engelli bireyler için girişte engelli girişi ve tuvalet ihtiyacını giderebilmesi için engelli tuvaleti bulunmakta olup ayrıca nezarethane içerisinde bir engelli tuvaleti bulunmamaktadır.
77. Polis Merkezinde yeteri kadar kadın ve erkek personel bulundurulmakta olup personelin düzenlenen eğitimlere katılmasının sağlandığı ifade edilmiştir.
78. Polis Merkezinde 16 adet kamera bulunmakta olup, bir tanesi nezarethane bölümünü göstermektedir ve güvenlik kameralarının 7/24 takip edildiği ifade edilmiştir. Kayıtların 30 gün süre ile saklandığı, kamera kayıtlarında teknik nedenlerle aksaklık yaşanması durumunda (elektrik kesintisi vb.) jeneratör sisteminin devreye girdiği ifade edilmiştir. Personelin görüntüleri izleyebileceği özel bir alan bulunmaktadır.
79. İki adet İfade Alma Odası bulunmakta olup İfade Alma Odalarında görüntü ve ses kaydı alma özelliği bulunmaktadır. Memur çalışma odalarından bir adedi aynı zamanda Avukat Görüşme Odası olarak da kullanılmakta olup odanın ses yalıtımı yeterlidir.
80. Teşhis Odası bulunmamakta olup teşhis yapılacağı zaman Asayiş Şube Müdürlüğü ya da Çocuk Şube Müdürlüğünden yararlanıldığı ifade edilmiştir.

B.5. Çocuk Şube Müdürlüğü

81. İEM ŞUTİM Ek Hizmet Binasında bulunan Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesi iki bölümden oluşmaktadır. Nezarethane bölümleri dokuzar metrekare olup yükseklik, en ve boy ölçüleri üçer metredir. Koğuşlar üç kişi kapasitelidir. Parmaklıklar yeterli kalınlıkta ve düzeydedir. Yüksek pencere bulunmaktadır.

82. Fazla sayıda tutulan olması durumunda kişilerin tutulacağı ya da uygun hale getirilebilecek Muhafaza odası bulunmamaktadır.
83. Sanık Hakları Formu dışında kişileri bilgilendirici başkaca broşür, kitapçık gibi materyaller veya çalışmalar bulunmamaktadır.
84. Çocuk emanetlerinin muhafaza edildiği ayrı bir dolap bulunmamaktadır.
85. Yabancı uyruklu şahıslara tercüman tahsis edildiği, hem savcılık hem de mahkeme aşamasında gerekli işlemlerin bu tercüman vasıtası ile yürütüldüğü ifade edilmiştir.
86. Nezarethanede merkezi ısıtma sistemi mevcut olup, koğuşlarda birer adet klima bulunmaktadır.
87. Gözaltına alınan kişilere verilen battaniye, yastık gibi ürünler ile tutulanların oturmaları için tasarlanan yerlerin temizliğinin her gün kadrolu temizlik işçisi tarafından yapıldığı ve havalandırıldığı ifade edilmesine rağmen ziyaret sırasında koğuşlarda yoğun kokuya rastlanmıştır. Battaniyelerin yeterli fakat temiz olmadığı görülmüştür.

Fotoğraf.8: Üç kişilik Koğuş Odası

- 88.** İhtiyaç durumunda, gözaltına alınan şahısların tedavisinin en yakın sağlık kuruluşuna götürülerek yapıldığı, sürekli olarak ilaç kullanan şahısların belgelendirmeleri ve beyan etmeleri durumunda ilaçlarının zamanında verildiği, tutulanların Nezarethaneye giriş ve çıkışlarında doktor raporlarının alındığı ifade edilmiştir.
- 89.** Nezarethanenin belediye hizmetlerinden faydalanılarak ilaçlandığı ifade edilmiştir.
- 90.** Gözaltında kalan şahısların yemek ihtiyaçlarının anlaşmalı yemek şirketi tarafından şahıs sayısına göre karşılanmakta olduğu, günlük olarak görevli personel tarafından yemek şirketine gözaltında tutulanların yemek ihtiyaçlarının (şahısların diyet, vegan/vejeteryan beslenme gereksinimleri ile çocuk beslenme ihtiyaçları dâhil) bildirildiği, içme suyu ihtiyacının ise yine anlaşmalı yemek şirketi tarafından her gün ihtiyaca göre hazır su şeklinde getirildiği ifade edilmiştir.
- 91.** Gözaltındaki şahısların acil ihtiyaçlarını Nezarethane görevlilerine sesli olarak bildirdikleri ve tutulanların ihtiyaçlarının kamera sisteminden de takip edilerek imkânlar doğrultusunda hemen karşılandığı ifade edilmiştir.
- 92.** Engelli bireylerin adli işlemlerinde gerekli kolaylıkların sağlandığı, yerinde hizmet² gereği ifadelerinin evlerinde alındığı beyan edilmiştir.
- 93.** Çocuk Şube Müdürlüğünde dört bayan, kırk erkek olmak üzere kırk dört aktif personel bulunmaktadır.
- 94.** Görevli personele insan hakları alanında Polis Akademisi, Polis Meslek Yüksek Okulları, Polis Merkezi Eğitim Müdürlükleri tarafından ihtiyaç duyulan eğitimlerin verildiği ayrıca

²İçişleri Bakanlığı tarafından "Hizmetin Yerinde İfası Genelgesi" ile 14 Ekim 2014'te hayata geçirilen "yerinde hizmet uygulaması" müşteki, mağdur ve bilgi sahibi konumundaki vatandaşların, talepleri doğrultusunda tüm iş ve işlemlerinin polis merkezine gelmeksizin, buldukları yerde yapılmasını amaçlamaktadır.

İEM Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından insan hakları alanında kurs, eğitim, seminer vs. düzenlenmesi halinde personelin bu eğitimlere katılımının sağlandığı görülmektedir.

95. Nezarethaneleri gösteren iki adet güvenlik kamerası mevcut olup, kameraları izlemek üzere 7/24 saat esasına göre görevlendirilen ve kendisine ayrı bir oda tahsis edilen Nöbetçi Memur ve Müracaat Memurunun bulunduğu, güvenlik kameralarının 30 gün süre ile kayıt yapmakta olduğu, elektrik kesintisi vb. durumlarda jeneratörün devreye girdiği ifade edilmiştir.
96. İki adet İfade Alma Odası mevcut olup, odalarda kameralar bulunmaktadır.
97. Bir adet Avukat Görüşme Odası bulunmaktadır. Odanın yalıtımı yeterli olup kamera bulunmamaktadır.
98. Teşhis Odasının aynı zamanda Muhafaza Odası olarak kullanıldığı görülmüştür.
99. Tuvalet ve banyo mevcut olmakla birlikte engelli kullanımına uygun tuvalet bulunmamaktadır.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

100. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Müdürlük idaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

İl Emniyet Müdürlüğüne Yönelik (Ortak) Değerlendirme ve Tavsiyeler

101. Ziyaret edilen tüm birimlerde ve polis merkezlerindeki görevli personelin de ifade ettiği gibi personel sayısının yetersiz olduğu, özellikle Asayiş Şube Müdürlüğü ve TEM birimlerinde personele ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiş olup personel eksikliğinin giderilmesi,
102. Asayiş Şube Müdürlüğü'nde gece vardiyasında görevli bayan memurun bulundurulması hususunda hassasiyet gösterilmesi,
103. Başta TEM İfade Alma Odası olmak üzere ziyaret edilen tüm birimlerin İfade Alma Odalarının, Avukat Görüşme Odalarının ve Teşhis Odalarının yeterli ve bağımsız olmadığı, bu odaların aynı zamanda başka amaçlar için de kullanıldığı görülmüştür. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK)'ne göre *avukata erişim hakkı* polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkından biridir.³ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma

³Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK) polis gözetimi altında tutulan bireylerin üç temel hakkına özellikle önem vermektedir. Bu haklar; söz konusu kişinin gözaltı durumunu istediği bir üçüncü tarafa bildirme hakkı,

Yönetmeliğinin 21. maddesinde⁴ de yer aldığı üzere her kolluk biriminde görüşme için uygun şartlara sahip Avukat Görüşme Odası bulunmalıdır. Aynı yönetmeliğin 25. maddesinde⁵ ise standartlara uygun bağımsız bölümlerin İfade Alma Odası olarak kullanılması gerektiği yer almaktadır. İlgili uluslararası ve ulusal mevzuat hükümleri doğrultusunda Bütçe imkânları da göz önüne alınarak standartlara uygun bağımsız bölümlerin İfade Alma Odası ve Avukat Görüşme Odası ve Teşhis Odası olarak kullanılması,

104. TEM birimindeki Teşhis Odası'nda oturmak için sandalye, benç ya da koltuk gibi herhangi bir ürünün yer almadığı, engelli bireyler de göz önüne alınarak Teşhis Odasında yeteri kadar oturma yerlerinin tesis edilmesi,

105. Ziyaret edilen tüm Birimler ve Polis Merkezlerinin Nezarethane kısmında engelli tuvaletinin bulunmadığı, Nezarethanede tutulan engelli bireylere Birimlerin ve Polis Merkezlerinin kendi içerisindeki engelli tuvaletlerinin kullandırıldığı görülmüş olup Nezarethane kısımlarında engelli tuvaletinin yer alması gerektiği⁶,

106. TEM biriminde gözaltında bulunan engelli bireyler için engelli rampası, tekerlekli sandalye gibi ürünler bulunmamaktadır. Engelli bireylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak engelli rampası, tekerlekli sandalye gibi ürünlerin bulundurulması gerektiği,

avukata erişim hakkı ve (polis yetkilileri tarafından çağırılan doktorun yaptığı tıbbi muayeneye ek olarak) istediği bir doktor tarafından tıbbi muayene hakkıdır. AİÖK' nin görüşüne göre bu haklar, söz konusu hukuki sistemde nasıl tanımlanırsa tanımlansın (yakalama, tutuklama, vs.) özgürlüğünden mahrum edilme durumunun başlangıcından itibaren uyulması gereken, gözaltındaki kişinin kötü muameleye maruz kalmasını önleyecek üç temel koruyucu mekanizmadır. (Genel Rapordan alıntı [CPT/Inf (92) 3] ; 36. Paragraf)

⁴Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 21. maddesi şu şekildedir: “Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz. Müdafî ile görüşmesinden önce ve görüşmesi sırasında, talebi hâlinde yakalanan kişiye kalem ve kâğıt verilir. Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla ve yakalanan kişi isterse, vekâletname aranmaksızın en çok üç müdafî ifadede hazır bulunabilir. Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır.”

⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 25. maddesi şu şekildedir: “ Nezarethaneler en az 7 metre kare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fiziki şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir. Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur. Mevsim ve gözaltı yerlerinin maddî şartları da dikkate alınarak, geceyi gözaltında geçirecek şahıslar için yeterli miktarda battaniye ve yatak temin edilir. Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır. Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır. İç ve dış emniyeti sağlanmış, özel surette hazırlanmış, teknik donanımlı, bağımsız yerlerin ifade alma odası olarak kullanılmasına özen gösterilir. Mevcut nezarethane ve ifade alma odalarının standartlara uygun hâle getirilmesi bütçe imkânları çerçevesinde sağlanır.”

⁶AİÖK'ne göre Polis nezareti, göreceli olarak kısa sürelidir (veya en azından kısa süreli olmalıdır). Yine de polis hücrelerinde göz altında kalma kimi temel şartlara uygun olmalıdır. Bütün polis hücreleri temiz, içinde barındığı kişi sayısına uygun büyüklükte ve yeterli derecede aydınlatılmış olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık da olmalıdır. Ayrıca hücrelerde dinlenme imkânı ve gece nezarete kalma durumunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir. Polis nezaretindeki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır. (Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2002) 15] 42. paragraf)

- 107.** Eyyubiye 50.Yıl Polis Merkezi Amirliği Nezarethanesinin parmaklıklarının kilit bölmesinin tutulanlar açısından güvenli olmadığı, bu bölmenin güvenli hale getirilmesi gerektiği,
- 108.** Eyyubiye 50.Yıl Polis Merkezi Amirliği'nde Teşhis Odasının bulunmadığı, standartlara uygun ve bağımsız bir Teşhis Odasının tesis edilmesi gerektiği,
- 109.** Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesinde battaniyelerin temiz olmadığı, koşullarda yoğun koku olduğu tespit edilmiş olup temizlik, hijyen ve havalandırma şartlarının⁷ sağlanması gerektiği,
- 110.** Çocuk Şube Müdürlüğü'nde çocuk emanetlerinin muhafaza edildiği ayrı bir muhafaza dolabının bulunmadığı, çocuk emanetleri için ayrı bir muhafaza dolabı kullanılması gerektiği, hususları tavsiye edilmiştir.

⁷Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 25. maddesi, AİÖK Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (2002) 15] 42. paragraf

İLAVE GÖRÜŞ

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Kısaca 6701 sayılı kanunla Kuruma verilen görev **İNSAN ONURU TEMELİNDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTİR.**

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışıya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgilere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokolün 20. maddesinde de Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler de belirlenmiştir. Bu yetkiler aynı zamanda 6701 sayılı Kanunla Kuruma verilmiştir.

1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yerlere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,

2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,

3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,

4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,

5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği onu, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Kurumun bugüne kadarki Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yaptığı ziyaretler kimi zaman bir suçun soruşturmasını yapan bir savcı, kimi zaman da kurumların fiziki vs yönlerden denetleyen bir müfettiş edasıyla icra edilmektedir. Bu sebeple raporlarda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususlar öne çıkmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında elde edilen bulgular ise sadece bulgu ve tespit olarak kalmakta Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” kelimeleri raporda “sadece” bulunmaktadır. Oysaki kanun ve diğer uluslararası sözleşmeler ötesini aramaktadır.

Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı insan hakları uzmanı bakışı açısından çalışmalara yansıtılarak Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyeler somut, kısa ve öz olmalıdır. (.....şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi. Tavsiye olunur.)

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmede kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi